СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 190. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 17-го серпня, 1937. VOL. XLV. No. 190. Jersey City, N. J., Tuesday, August 17, 1937. THREE CENTS

ДЕРЖАВНІ ДОВГИ ВИНОСЯТЬ 37 БІЛІОНІВ

ВАШИНҐТОН. — Урядове обчислення заповідає, що в біжучім тижні ввесь державний довг перейде суму 37 біліонів долярів. Буде це найвищий довг, який колинебудь знала історія американської держави.

ПРЕЗИДЕНТ ОПТИМІСТИЧНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт натискає, щоб доконче ще цього року зрівноважити державні видатки з приходами. І є певний, що коли не станеться щось надзвичайне й бизнес далі буде поправлятися, то буджет буде зрівноважений. Адміністрація змагає до цього ще й з тої причини, що саме найбільше негодують на неї через постійне задовжування держави.

ШУКАЮТЬ СОВЄТСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ФЕЙРБЕНКС (Аляска). — Нема ще досі вістки про долю совєтського летуна Зиґмунта Лєваневського і його пятьох товаришів, що вибралися минулого тижня в лет з Москви до Фейрбенкс через північний бігун. Від пятниці нічого про них не чути. Совєти розпочали пошукування зо свого боку, а з Окленд, Каліфорнія, вибрався в дорогу славний американський летун Джеймс Матерн, якого вирятував Лєваневський у 1933 році, коли він загубився був на Сибірі.

ПІДКУПНІ СУДИ ГІРШІ ВІД КОМУНІЗМУ І ФАШИЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Такої думки є рабін Бенедикт Ґлязер. І каже, що треба боятися більше суддів-хабарників ніж комуністичних чи фашистівських *маніфестацій*. Рабін покликувався при цім на пророків Старого Завіту, які звертали увагу на надуживання з боку тих, яким дано повагу і владу. А крім цього, говорив рабін, демократія може вдержатися тільки тоді, коли є чесні й справедливі суди.

ДЮІ, РОБІТНИКИ І РЕКЕТІРИ.

НЮ ЙОРК. — Надходячі вибори посадника міста видвигнули як кандидата на окружного прокуратора Томаса Е. Дюі, відомого зо своєї протирекетірської акції. Його вибір попирає той самий злучений комітет, що знову видвигає Ля Ґвардію на поновний вибір на посадника, а також попирають його републиканці. До них долучилася ще „Америкен Лейбор Парті". Представник цеї останньої заповідає, що Дюі має ще виконати одну важну роботу: розпочати доходження проти тих політичних головачів, що піддержують рекетірів. Та, каже цей представник, проти Дюі піде можливо робітництво з Американської Федерації Праці, бо доходження Дюі виказали, що й між робітничими юніями є повно рекетірів.

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ ІЗДЯТЬ ЛІТАКАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Статистика виказує, що, не зважаючи на нещасливі випадки з літаками, подорожній рух при помочі літаків зростає з кожним роком. І так, рух цей у 1937 році, у порівнянні з 1936 роком, зріс досі на 26.2%. Процентово найбільше зріс цей рух у Ню Йорку.

ПОТІШАЮТЬ ДОБРИМИ ВИГЛЯДАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Якщо тепер є деякий застій у промислі, то це тільки переходове. З кінцем року ввесь бизнес буде знову в повнім розгоні. Таке заповідає федеральне економічне бюро, подаючи на це причини.

ЖУРЯТЬСЯ БІЛІОНАМИ РЕЗЕРВИ.

ВАШИНҐТОН. — Закон про соціяльне обезпечення завалить згодом державну скарбницю величезною сумою грома, що становитиме грошеву резерву для цього обезпечення. Ця сума виноситиме 49 біліонів долярів. На наступній сесії конґресу будуть думати над тим, щоб цю суму пустити в рух, а виплачувати, що потрібно, з тих грошей, що постійно впливають до державної каси з оплат, складаних на соціяльне обезпечення.

ДО ОРҐАНІЗУВАННЯ КАНЦЕЛЯРІЙНИХ РОБІТНИКІВ І ФАРМЕРІВ.

ВАШИНҐТОН.—Американська Федерація Праці не хоче дати себе випередити Комітетові Промислової Орґанізації й береться орґанізувати окремі юнії з фармерів і білоковнірцевих робітників, себто тих, що працюють у канцеляріях.

ЗАПАЛЕННЯ СЛІПОЇ КИШКИ — ДІДИЧНЕ.

ВАШИНҐТОН. — Так твердить університетський професор Стенлі Бейкер в „Джорнел оф Гередіті". Подає, що робив досліди і переконався, що ця хороба є „фамілійна" і її можна завважити в членів певної родини у кількох ґенераціях.

ПЕРША СОВЄТСЬКА ТЕЛЕВІЗІЙНА СТАЦІЯ.

Совєтська преса повідомляє, що в Шабалівці під Москвою будують тепер першу совєтську телевізійну стацію, що на другий рік почне надавати ультракороткі хвилі. Апаратуру спроваджено зі Злучених Держав Америки. Стація буде мати засяг на 50—60 клм.

ВІДІБРАВ СОБІ ЖИТТЯ, ЩОБ НЕ ДОЧЕКАТИСЯ ВІЙНИ.

Китайський міліонер Хію Бої, який отруївся, вияснив у листі до поліції причину самогубства так: ліпше вмерти, заки ще панує мир. Він хоче станути перед богом миру і вірить, що цей бог прийме його жертву та зменшить воєнні настрої на землі.

МАСОВО ПОТРУЇЛИСЯ ГРИБАМИ.

Мешканці Домоні під Будапештом масово потруїлися грибами. По їжі грибів занедужали 49 осіб, з того 5 померли, 4 боряться зі смертю. Інших відвезли до шпиталю. Слідство виявило, що мешканці назбирали грибів в околичнім лісі.

ЖЕРТВА ЗЛИХ ЯЗИКІВ.

У Пепелях, коло Борислава знайшли 20-літню абсольвентку дрогобицької семинарії та провідницю „дитячого садка", Модрицьку, і 24-літнього Ф. Ількова, огородника, і її нареченого з підрізаними бритвою горлами. У малонадійному стані перевезли їх до лічниці до Дрогобича. Виявилося, що злі люди розсівали про них ріжні вісті, які понижували їх на чести.

ЗЛОВЖИВАННЯ В ДРОГОБИЦЬКІМ СУДІ.

У Дрогобичі арештували бувшого адвокатського соліцитатора Ігната Кутку, який підробляв повновласти і маючи доступ до актів, підіймав грошеві депозити з сиротинської каси городського суду в Дрогобичі. На слід цілої афери попав один адвокат, який запримітив деякі знищені акти.

ТАЄМНИЧА СМЕРТЬ СТАРОГО ГУЦУЛА.

Олекса Шекерик з Гриняви, пов. Косів, стрінув, ідучи через Явірник на полонину, двох хлопців, з яких один мав на ногах онучі батька Шекерика, Дмитра. Коли Олекса пізнав онучі свого батька, притримав обох хлопців і завів їх на поліцію в Зеленім, де виявилося, що хлопці це 18-літній Дмитро і 14-літній Іван. Феркалюк з Красної, пов. Косів. Вони зізнали на поліції, що 4 дні передтим удушили 78-літнього старця Шекерика Дмитра в колибі, думаючи, що він має при собі більшу готівку. Тому, що при вбитім грошей не знайшли, забрали тільки киптар, штани, дзеркальце та інші дрібниці, між ними саме згадані онучі, що їх пізнав Олекса. Гринявськка поліція ствердила, що Шекерик помер у колибі нагло, але на трупі не було ніяких слідів, які вказували б на раптовну смерть. Поліція веде дальше слідство у цій таємничій справі.

УКРАЛИ ЗАЛІЗНИЧУ СТАЦІЮ.

Чого то вже в Румунії не крадуть? Іноді годі відріжнити, хто злодій, а хто чесний чоловік. Але подія, що саме недавно там скоїлась, бє мабуть усі рекорди злодійства. Невідомі злодії вкрали залізничу стацію разом із цілим внутрішнім уладженням у місцевості Дрейтан Рео. Крадіж зовсім легко було виконати, бо цілий будинок був деревляний, а місцевість Дрейтан Рео положена у глухій прикордонній смузі, де поїзди приходять тільки раз на тиждень.

МАТИ-ЗВІРЮКА.

З Кельц повідомляють, що робітниця Владислава Шиманська пішла на беріг ріки Ніціви зі своїм 5-літнім нешлюбним сином і так довго тримала його під водою, аж він задушився. Свідком цього огидного злочину була одна сільська дівчина, яка повідомила поліцію. Арештована Шиманська призналася до злочину. Сина втопила тому, щоб вийти замуж.

СУЧАСНИЙ ГЕРОЙ.

З Отави прибув до Торонта герой всесвітньої війни, майор Мілтон Грег, що за відвагу на полі бою був винагороджений хрестом Вікторії. Майор Грег займає сьогодні посаду маршалка парляменту в Отаві. Випитуючим репортерам він сказав, що модерним героєм вже не вояк на полі бою. Нині є ним безробітний, що даремно шукає роботи. Що дня він тягається з місця на місце, всюди чує відмову, ноги пашать, у горлі давить із жалю й огірчення, одначе коли вертається додому, він здавить усе те і для своєї жінки та дітей знайде милу усмішку та слово потіхи. А це вимагає дійсного геройства.

МЕДВЕДИЦЯ ЯК ПІСТУНКА.

Недалеко місцевости Бруса над Чорним морем відбувалися недавно великі лови на медведицю, яка ширила спустошення в тій околиці. Медведиця вийшла на становище мисливих у цій хвилині, коли з лісової гущавини вибігло молоденьке дівча й кинулося на зчудованих ловців.

Дитина почала гризти, копати і кидалася на кожного ловця зокрема. Після першого збентеження мисливці зорієнтувалися в ситуації і зловили дівчинку, якої обросла голова та горляні тони робили наскрізь враження дикунки.

Дівчинку забрали разом із медведицею до Бруси і там повідомили владу. По розслідах ствердили, що дівчинка є тою дитиною, яка перед 9 роками загинула в таємничих умовинах. Родичі дитини ще жили і коли побачили свою дочку, спершу злякалися на її вид, але щиро нею заопікувалися. Дівчинка починає під дбайливою опікою матери вертатись до давнього світу.

Ця неймовірна подія викликала велитезне зацікавлення англійських учених, які виїхали з Лондону, щоб перевести досліди над життям людини-дикунки.

СЕНЗАЦІЙНА АФЕРА В КОЛОМИЇ.

До поліції в Коломиї зголосилася 14-літня Марія Х., мундантка адвоката, кажучи, що в червні ц. р. привела на світ у Станиславові нешлюбну дитину. Додала, що батько цієї дитини займає в Коломиї визначне суспільне становище. Одночасно показала поліції дитину. Виявилося, що молода мама охрестила дитину в Станиславові під чужим назвищем мабуть тому, щоб „злі язики" не займалися цією справою. Тому поліція почала слідство проти батька за зведення малолітньої дівчини. Тимчасом дійшло до сензаційного звороту в цій справі, бо поліція арештувала маму цієї мундантки під закидом вбивства нешлюбної дитини своєї доньки. Далі виявилося, що молода мундантка позичила собі на поліцію дитину від іншої матери, яка теж доказала цей факт, кажучи, що не знала, до чого треба було мундантці її дитини. А що лікарі ґінекольоґи ствердили, що мундантка стала дійсно матірю, насувається питання, що сталося з її дитиною.

ПІВАНАЛЬФАБЕТ УРЯДОВЦЕМ КУРАТОРІЇ.

Перед військовим судом у Вильні відбувся процес проти пор. Аркадія Ліца, якого обвинувачував Владислав Карвовський, бувший урядовець шкільної кураторії у Вильні. Процес виказав правдивість слів Ліца про обмани, брехні, вимушування і т. д. Підчас процесу виявилося, що Карвовський, який був довший час урядовцем кураторії, є з професії цукорником, до того ще майже анальфабетом, який не вміє навіть добре писати.

ОХОРОНА НАЦІОНАЛЬНИХ СИМВОЛІВ.

У Німеччині вийшов закон у справі охорони національних символів. Влада заборонила виробляти дивани з десенями свастики, відливати з цукру фіґури штурмовиків. Заборонені теж будильники, що виграють гимн націонал-соціялістичної партії Німеччини.

ДІДУСЬ 100 ВНУКІВ.

У Мендозі помер найстарший мешканець Полудневої Америки, 124-літній Теофіль Віделя, відомий у цілій Арґентині під прізвищем „дідусь 100 внуків". Теофіль Віделя мав справді дуже багато синів, дочок і внуків.

ВІДКОПАЛИ ПЕРЕДІСТОРИЧНЕ СЕЛО.

На озері Ледро, недалеко міста Тренто, в Італії, відкрили передісторичне село на частоколах. До цього відкриття прийшло легко, бо минулої зими рівень води в озері дуже впав і показались частоколи. Це село належить до камінної доби, а властиво до переходового періоду, що лучить неолітичну цивілізацію з добою бронзу. Це село було розложене на сімнацятитьох тисячах колів, а кожний кіл має в обводі 30 центиметрів. Викопано теж багато домашнього знаряддя з кремія, з костей звірів, а й з бронзу.

ДАЛЬШІ ІСТОРИЧНІ ВІДКРИТТЯ В ГАЛИЧІ

ЛЬВІВ. — Недавно українські часописи подали вістку, що відомий український учений археольоґ, д-р Я. Пастернак, відкрив у Крилосі біля Галича старий гріб української визначної жінки з княжих часів. Тепер д-р Пастернак оголосив в українських часописах листа, в якому сповіщає про нові, надзвичайно важні відкриття. Він пише: „Мені пощастило знайти остаточно довго пошукувану найбільшу святість Галицько-волинської держави: митрополичу катедру княжого Галича, тепер Крилоса, побудовану князем Ярославом Осьмомислом у половині дванацятого віку, що про неї від 1225 р. був загинув і слід. Була це на ті часи, а навіть на теперішні, величезна будівля, яка своїми розмірами майже вповні дорівнювала соборові св. Софії в Києві. Мала три апсиди (склепіння), ціла була розмальована фресками та крита грубою оловяною бляхою. Щасливим збігом обставин збереглася ще в однім місці долішня частина лицевого муру з величезних бльоків білого тесаного каміння, з чого видно, що цілість мусіла колись виглядати справді імпозантно. Після відкриття цілих уже обводових мурів катедри приступаю тепер до відслонення, ще цього року, вівтарної частини храму".

ЗАПОРІЗЬКИЙ ПІДЗЕМНИЙ КОРИДОР.

КИЇВ. — У місті Первомайську, як тепер большевики з московська називають злучені міста Голту, Богопілля й Ольвіопіль, відкрито величезні підземні коридори, які провадять до руїн запорізької твердині. Ці коридори відкрито припадково при перебудові пивниці на вулиці Великій в Ольвіополі і при їх вході знайдено дату 1612 та літери РСС, яких значіння ще не зясовано. Про існування коридорів, яких іще не розслідили, відомо зо стародавніх переказів і можливо, що в них знайдуться цікаві предмети старовини.

КРІВАВЕ ШАШКЕВИЧІВСЬКЕ СВЯТО.

ЛЬВІВ. — У селі Милятичі, львівського повіту, відбулося 31 липня ц. р. свято в честь М. Шашкевича та 100-літнього ювилею появи „Русалки Дністрової". Хоч програма свята нічим не ображувала почувань польського населення, місцева польська молодь напала на учасників свята і викликала бійку, в якій одного напасника тяжко ранено, а кількадесять осіб з обох сторін були лекше ранені.

УКРАЇНЦІ В АНҐЛІЇ СКЛАДАЮТЬ ЖЕРТВИ НА ІНВАЛІДІВ.

МЕНЧЕСТЕР (Анґлія). — В місті Менчестер, в Анґлії, українська кольонія, що складається з кількадесятьох українських родин, які виїхали до Анґлії сорок літ тому на заробітки, справила власними силами концерт, з якого дохід у сумі півтора фунта стерлінґів вислано на українських інвалідів. В програмі концерту були українські пісні, як „Ой, у лузі червона калина", „Прийди, весно", „Ой, під гаєм, гаєм", „Дощик", „Ще не вмерла Україна", виконані орхестрою або співом. Серед гостей було чимало анґлійців, яким так подобався цей концерт, що домагалися повторення його. В тій цілі назначено вже дату нового концерту.

СОВЄТИ ЗАВЕРТАЮТЬ ТУРИСТІВ.

МОСКВА. — Совєтські власти знов завернули 15 американських туристів, які приїхали до Ленінграду на кораблі „Грипсгольм", щоб відвідати Совєти. Ці туристи мали всі потрібні документи та позволення на вїзд, а проте їх завернули, не подаючи причин. Подібна доля стрінула 30 пасажирів корабля „Ротердам". Ірвін Каплан, завідувач туристичної прогульки, також не хатів дати пояснень щодо цього, тільки виминаюче відповів: „Це булоб небезпечно для мене дискутувати про ці справи, бо колись мені може бути потрібно там знов поїхати".

СТАЄ В ОБОРОНІ НІМЕЦЬКИХ МЕНШИН.

ШТУТҐАРТ (Німеччина). — Німецький міністер внутрішніх справ, Вільгельм Фрік, виголосив в інституті заграничних німців промову, в якій сказав, що „найбільш вибуховим матеріялом у нинішніх часах є гноблені національні меншини в східній Европі". В дальшій промові він остерігав Польщу і Чехословакію, щоб не дуже поспішали з винародовлюванням німців, що перебувають під їх владою.

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНҐГАЙ. — В околицях Нанкова ведеться завзята боротьба між японськими військами і китайськими. За обчисленнями китайців, біля півтори тисячі вояків убито, а багато більше ранено. По обох боках бере участь коло 10 тисяч вояків. Японські літаки бомбардують Шанґгай. Є багато вбитих, серед них кілька американців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІКЕТИ ПІД АМБАСАДАМИ

Сенат ухвалив оноді законопроєкт, що має спеціяльний інтерес для української іміґрації в Америці. Ухвалив він проєкт Питмена, що має на цілі заборонити влаштування пікет під амбасадами й посольствами. Якщо його ухвалить також палата послів і підпише президент, то буде заборонено робити під якимнебудь чужим посольством або амбасадою демонстрації, котрі моглиб застрашувати, змушувати або висмівати якийнебудь чужий уряд, партію або організації чи їх урядників. За демонстрацію під амбасадою чи посольством уважається всяку демонстрацію у просторі 500 кроків довкола амбасади чи посольства. Хто хоче робити якунебудь демонстрацію в цій околиці, той має постаратися про спеціяльний на це дозвіл від поліції. За нарушення цього закону встановлено високі кари, що сягають до $100 грішми та 60 днів вязниці.

Коли над цим проєктом дискутовано в комітеті сенату для заграничних справ, виявилося, що ухвалення цього проєкту домагався департамент стейту, себто департамент заграничних справ. Сенатор Питмен, як голова комітету, заявив, що цим законом уряд хоче охоронити недоторкальність заграничних дипльоматів в американській столиці. Він уважає це за корисне для себе, бо йому колись може трапитися потреба жадати подібної захорони в чужих краях.

Сенатор Ла Фолет назвав цей проєкт зайвим і задалеко йдучим. Цей сенатор доказував, що від ухвалення цього закону не поправиться охорона американських амбасад. Яку захорону, наприклад, насміхаючися питався сенатор, дасть цей закон американцям, загроженим війною в Китаю?

Комітет палати послів уже одобрив цей проєкт, але меншість цього комітету, зложена з Гемилтона Фиша, Роберта Алена й Едити Норс Роджерс, подала проти проєкту вимовний рапорт меншости, в котрім звертає увагу, що такий закон обмежив би зовсім природні права американських горожан. Чи пікетування під амбасадою мало коли який вплив на чужий уряд, чи не мало, американські горожани мають право до таких пікет, себто мають право висказувати свої опінії про чужі уряди, про чужі партії, про урядовців чужих урядів і чужих партій. Це їх горожанське право, горожанська вільність. Обмежувати цю горожанську свободу значить робити початок для дальших обмежень горожанських свобід. Отже закон був би небезпечним прецедентом.

Закон не розумний іще й з того боку, що він не досягне своєї цілі й у тім змислі, що властиво він подібних демонстрацій не здержить, бо як хто захоче дуже робити демонстрацію під амбасадою чи посольством, то хоч за таку демонстрацію йому грозить кара, а передівсім арешт, то він її певно зробить, а демонстрація з арештуванням певно дасть йому багато більше розголосу, ніж демонстрація без арештування. Законопроєкт наче давав би за демонстрацію премію розголосу.

КЕРЕНСЬКИЙ ПРО ПОЛОЖЕННЯ В РОСІЇ

—o—

А. Ф. Керенський був адвокатом, а підчас російської революції в 1917 році був навіть міністром. Замісць чимскорше заключаючи мир з осередніми державами і всю свою енерґію присвятити упорядкуванню внутрішніх відносин у Росії, він убив собі в голову, що найперше треба осягнути побіду над тими державами, а потім уже можна буде зайнятись і внутрішніми справами. Його офензива в червні 1917 року наробила багато шкоди в Галичині, одначе перемоги російській армії не дала. Вона ослабила лиш уряд, котрий з Керенським на чолі наче осліп і не бачив, що йому під боком росте й орґанізується другий уряд — большевиків. І той другий уряд уладив у листопаді 1917 року революцію, а Керенський був іще щасливий, що удалось йому бодай з життям утекти.

Тепер живе він у Парижі і роздумує над тим, яких великих дурниць він наробив. Керенський — це тип політика балакуна, котрий думає, що вже самими своїми промовами осягне бажану ціль. Його нещасна червнева офензива стала головною причиною, що большевикам удалося так легко прийти до влади.

Тепер береться він їх критикувати і ми тут подаємо короткий витяг з його викладу, який він виголосив у Парижі.

—o—

Керенський не вірить у це, щоб Тухачевський та інші розстріляні ґенерали були зрадниками або шпигунами. Але заговірниками вони були, хоч це ще не значить, щоб усі вони належали до одної організації. Хто був членом заговору, а кого ГПУ так лише „для певности" зловило і замордувало, це покищо не дасться ствердити. Та це ясне, що Сталін для власної, особистої безпечности розвалив армію.

Керенський взиває слухачів, щоб не вірили большевицькій пропаґанді, що заражує „иностранное, даже русское общественное мнение".

„Говорять, нібито Тухачевський був ґерманофілом та антисемітом. А я чув від дуже добре поінформованих осіб, що навпаки, центром орієнтації на німців є власне Ворошилов. У часописах пишутх, що маршал Єгоров стояв ближче до німців ніж Тухачевський, і що навіть скінчив академію німецького ґенерального штабу. Чиж це малоб означати, що найближчою жертвою має бути Єгоров?"

Крівавую масакру ґенералів пояснює Керенський тим, що взагалі довкола Кремля (де сидить Сталін і його уряд) ведеться гра чужоземних інтриґ, у котрих Кремль цілком запутався.

„Кремль знаходиться в лабах не одної, а багатьох контррозвідок. Це просто глупота говорити, що яканебудь держава збирається напасти на Росію. Завданням ворожих держав є лише розкладати, ослабляти Росію. І якщо взагалі їм іде хто на руку, то власне сам Сталін.

Річ природня, що команданти червоної армії, як люди військові, обовязані боронити вітчину, роздумували над тим, якби то вирятувати її від щораз більшого розкладу. У тому, і тільки в тому, треба шукати історії, причини та цілі заговору.

Програмою заговірників було: вивести вітчину з безвиглядного положення та поставити її на шлях нормального державного розвою.

Шпигуноманія, на думку бесідника, стала в советській Росії просто родом божевілля. Ті „чистки" в Минську, Ростові, на Уралі, на Кавказі і т. д. представляють попросту жахливий вид!

Чиж можна собі уявити можливість порядної, зрівноваженої продукції в тім домі божевільних?

Команданти армії потребують передівсім порядно веденого важкого промислу, нафти, вугля, гарно поставленого транспорту і коли вже не ситого, то бодай не вмираючого з голоду села.

Бесідник цитує для потвердження того свого погляду статтю Тухачевського у травневім числі „Большевика".

Одначе політичні і господарські відносини цілком не йдуть укупі з роботами, що мають піднести боєздатність армії. Отже з того само собою повставало завдання її командантів, а коли вони рішилися звернутись проти Сталіна, то, як бачимо, числили на це, що край піде за ними.

Отже заходить питання: чомуж їм не повелось? Керенський є тої думки, що хоч „червоні команданти" бачили загальну ненависть, звернену проти влади, то вони побоювалися, що на випадок перевороту він міг би знищити і самих ініціяторів його, то є їх. Вони вагалися сюди і туди та прогавили відповідну для перевороту хвилю. Вони й не мали достаточного звязку з краєм.

Одначе це певне, що скоріше чи пізніше мусить прийти до нового зудару; а хто тоді переможе, про це нема найменшого сумніву.

Для Росії це важне, щоби перемогу осягнено і закріплено з найменшим потрясенням для самої держави.

Провідна думка заговірників була проста й очевидна: знести панщину, котрій підлягають селяни, накормити, одіти і взути всіх громадян та забезпечити кожного з них бодай до завтрішнього дня. Треба би безумовно впровадити законність та зліквідувати останні пережитки комуністичного режиму.

Ось це зміст і провідні думки реферату, виголошеного Керенським у Парижі.

Він, щоправда, не висказав, з якого джерела зачерпнув свої інформації, але і це певна річ, що такий Керенський має величезні звязки між численною російською еміґрацією та що інформації плинуть до нього зі всіх сторін добровільно. Що він пальнув дурницю з тою своєю офензивою і що через неї не тільки забрав життя кілякадесятьом тисячам і своїх горожан та чужих, але й дав у руки силу большевикам, замісць їх розігнати та зліквідувати — це він тепер певно і сам признає. Хоч може і не публично, то бодай сам перед собою. Та з цього не виходить, що він помиляється щодо пояснення теперішньої ситуації в Росії.

Подав Кл. Об.

КУЛЬТУРНА ХРОНІКА

(Від власного кореспондента з Західньої України).

—o—

Історичні пісні В. Щурата.

Видавництво „Українська Бібліотека" випустило в світ цінну книжку нашого відомого письменника й поета Василя Щурата. Ця книжка має заголовок: „Історичні пісні".

В цій книжці є поміщені більші поеми на історичні теми. Поеми написані дуже дбайливо, з великим поетичним відчуттям.

Обгортку до книжки намалював Едвард Козак, а передмову написав Михайло Струтинський.

Ціна, як і кожної книжки, що виходить в „У. Б.", виносить 25 ґрошів.

„Боротьба чехів за волю".

Під таким заголовком вийшла в „Просвіті" книжка пера Івана Брика, теперішнього голови матерного Т-ва „Просвіта" у Львові.

Ця книжка є зілюстрована 23 образками й одною мапкою та є гарним вкладом у нашу виховну літературу.

Популярно - наукові реферати.

Видавництво „Батьківщина" від довшого часу видає дуже корисні й дуже потрібні нам реферати. В останніх часах видало воно такі реферати:

„20-ліття української національної революції (1917—1937);

„Жінка-мати й нація";

„Маркіян Шашкевич, пробудник Галицької Землі";

„Відродження Української Збройної Сили";

„Література і її роди".

Ціна окремого реферату 30 ґрошів.

Нова драма.

Рідко в нас появляються драми, а як і появиться де яка, то або присвячена чисто аматорським гурткам, або така, що не звертає на себе уваги. І кожна драма, що вийде друком, будить у нас зацікавлення.

Молодий автор Б. Жарський, що пробував пера в поезії, спробував тепер написати драму в трьох діях п. з. „Україна в крові". Ця драма представляє життя повстанського загону отамана Одуда і дає образи з крівавих змагань українського народу з азійською Москвою.

Цю драму видало видавництво „Дніпро" в Станиславові, а обгортку нарисував Святослав Гординський. Ціна книжки 1.80 зл.

Україніка.

„Хрватскі Ліст", що виходить в Осеку, помістив більшу статтю „Тарас Шевченко". Автором статті є хорватський діяч М. Бошняк.

„Хрватска Смотра", літературний місячник, що виходить у Загребі (ч. 4), помістив статтю теж під заголовком „Тарас Шевченко". Автором цієї статті є З. Патоля.

„Хрватска Стража" (ч. 122), містить переклад оповідання Богдана Лепкого п. з. „За брата". Як бачимо, хорвати є прихильно наставлені до українців.

Так і корисно для нас, що вони нас пізнають з культурного боку, цебто пізнають нашу велич, Т. Шевченка, а дальше перекладають наше красне письменство.

В травневому числі „Контемпорари Рошя" (Сучасна Росія), є поміщена довга стаття, що носить назву „Україна й Німеччина". Автор цієї статті підійшов до справи дуже поважно, бо виразно зазначив, що в Европі доти не буде миру, доки не вирішиться українського питання, і то вдоволяючо для українців. І признав нам автор, що маємо право до самостійности.

В тому самому числі „Контемпорари Рошя" є також довша рецензія на „Пропамятну Книгу" Українського Народного Союзу в Злучених Державах.

В осьмому томі естонської енциклопедії п. з. „Єесті Ентсиклопеедія", що вийшла у видавництві „Льоодус" під редакцією пп. Кляйса, Тарваля й Вескі, є прегарна й обширна стаття п. з. „Україна", ще й з політичною картою.

В тій статті є вичерпно й вірно подані факти з української історії й культури.

Цікава опера.

Український Народній Театр ім. Тобілевича під керівництвом Миколи Бенцаля підготовляє цікаву оперу п. з. „Казка старого млина". Є це музично зілюстрована відома песа С. Черкасенка, що недавно написав драму „Вельможна Пані Кочубеїха", що її гратиме Український Театр нашого сеніора Осипа Стадника.

Василь Ткачук.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У „Свободі", ч. 189, з 16-го серпня, в статті п. з. Фільм „Назар Стодоля", в 3-тій шпальті, стрічка 13-та й 14-та згори, написано:

„пах усякі низькі люди українці, як тупого, грубого, орди-"

Має бути: „українця, як тупого, грубого"...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Сест. Пр. Богородиці, від. 33, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих члениць, що місячні і надзвичайні збори відбудуться в четвер 19-го серпня в годині 7:30 ввечір в гали церковній. Просимо всіх члениць прийти на час. На цих зборах буде звіт фінансовий з останніх 6 місяців. Як також буде багато справ до вирішення. Довгуючі члениці повинні вирівнати свої залеглости, щоби не наражатись на суспендовання. — Анна Дзюрдзевич, секретарка.

К. Міксат.

ВИБОРИ

(5)

— Справа не легка. Ваша партія має довги ще з попередніх виборів. За попередні вибори нашим вірителям належиться десять тисяч ґульденів капіталу, що, взятий на 10 процентів, дає по шістьох роках довг у висоті 17,716 ґульденів. Спершу треба би сплатити старий довг. Також треба мати форсу, бо противну кандидатуру годен звалити тільки гріш.

Прикованому до ліжка баронові годі було їхати тепер на Буковину, щоби провірити, як воно там є і щоби з вірителями поторгуватися. Вислав на адресу старости двадцять і три тисячі ґульденів. Майже вісімнацять тисяч за давне „довіря" виборців і пять тисяч як зачет на нове довіря.

Староста затирав руки. На перші вибори видав був не десять, а лиш чотири тисячі своїх ґульденів. Тепер гадав пустити на вибори не більше, як одну тисячу, разом пять. Йому самому лишилось би на чисто майже вісімнацять тисяч ґульденів.

До барона староста написав, що тепер вже нема небезпеки, бо Тодір Мучка нічого не робить і вже ніхто за нього не аґітує. Він кудись повіявся і від кількох днів ніхто в повіті не бачив його.

Староста не знав, і ніхто не знав, що Мучка нікуди не повіявся; що сидить дома і на вулицю не показується лиш тому, щоби з нього не сміялися і кандидатурою не осмішували.

Барон Мазараскул недовіряв Мучці.

— Ануж він лише причаївся, щоби в останній хвилі вистрибнути і якоюсь штучкою потягнути за собою виборців?

Барон зажадав, щоби на його кошт спровадити до міста всіх виборців на день перед голосуванням. Ґроші на кошти прислав згори. Так справдилися слова Миколи Терепети з Липчан, що трава без дощу не росте.

Мені староста приказав зібрати і до міста спровадити виборців з північних громад округи. Було там 230 голосів. Більше не було, бо староста сказав, що так багато не треба, отже решту й не вписано в реєстер. До південної частини округи староста вислав глухмана Кічку. Там було тільки девятьдесять виборців, котрих мож було вигідно умістити на двацятьох возах.

Мене у всіх селах витали з одушевленням, хоч не знали, хто кандидат. Люди не питались, бо не були цікаві. Я не казав їм, бо знав, що довідаються в хвилині, коли стануть перед виборчою комісією. Причиною одушевлення моїм приїздом були два мої вози, наповнені горівкою, ковбасою, хлібом, тютюном.

В Липчанах привитав мене великий гурток виборців з кількох сусідних громад, котрих вже зібрав був Михайло Терепета. Заявив, що готов помагати мені.

— Я вдячно приймаю вашу поміч, — кажу до нього. — Чи не могли би ви наймити мені кільканацять возів?

— Яких возів? На що?

— Хочу завтра всіх виборців приставити до міста возами.

— А хто кандидат? — спитав.

— Пусте, хто. Досить, що є.

— Тільки один? — спитав не дуже вдоволений, бо з одним кандидатом вибори бувають сухі. — Мабуть дуже слабий патріот?

— Хоч один, — кажу, — то вибори не будуть сухі. Кождий виборець дістане горівку, закуску і тютюн. Поки в місті дістане даром харч, горівку, пиво і пять ґульденів дієти.

Добре псові й муха.

Терепета зсунувся з свого коня, привязав його до драбини одного воза з горівкою, і сам сів на возі коло чопа бочки. Ми рушали в дальшу дорогу.

В кождім селі збігалися до нас люди. Терепета частував їх.

В першім селі забрали ми з собою на наймлений віз чотирьох виборців.

— Було би ліпше сталося, як би ми те село були оминули, — бурмотів Терепета під носом. — Один з них сильно дихавичний, сильно горячкує. Як два і два є чотири, так він умре нам по дорозі.

В другій громаді знайшли ми аж дванацять виборців, в третій шість. В четвертій були тільки два. Це були брати і мали тільки одну спільну пару чобіт.

Так ми їхали від села до села, збираючи і частуючи виборців. Люди співали, кричали, сміялися і пили на здоровля кандидата, хоч не знали, хто він. Виборці, що чверть години припинювали похід. Прискакували до воза збочкою горівки, наповняли свої фляшки, збанки і горшки. Ми доїздили до місцевости, де були купелі і де староста умістив на літо свою родину. Перша бочка вже була порожна. Виборці шушукали між собою, що добре би було повну бочку на другім возі випорожнити ще заки вона доїде до міста і пани її сховають. До такого апетиту на бочку не прийшло, бо переїздячи через потічок, віз перевернувся. Все, що було на возі, висипалося. Обручі бочки трісли і горівка вилилася в потічок.

Люди звали цю воду потічком, хоч то був лиш маленький рівчик, котрим спливала вода з маленького жерела. Тому потічкові і не снилося, що ним колись поплиле горівка.

Скоро виборці побачили, що сталося, бігли як скажені на лоб на шию до потічка. Своїми шапками ловили воду і зараз пили.

Один, що мав діраву шапку, ляг на череві і зачав сербати.

Недалеко звідтам гарні баби і дівчата тіпали коноплі. Побачивши, що сталося, вони й собі прибігли. Деякі мали сині збанки. І вони рятували спливаючу горівку.

Якась стара бабуня бігла здовж потічка, ломила руки і кричала:

— Не позвольте, щоби горівка втікла! Загатіть потік!

Та рада старої баби видалася парубкам дуже розумною. Стали з дна потічка вибирати глину, напихати до своїх шапок і з них робити гать. Інші парубки підносили віз і кидали на нього розсипані по землі річи.

Терепета, котрий, стоячи мовчки, призирався тій роботі, звернувся до мене і каже:

— Хіба лишимося тут. З чим поїдемо далі? Без бочки горівки ми не маємо ніякої сили. На добавок мабуть зараз тріпне дощ. Дивіться, які хмари! Пропала горівка! Такого нещастя я ще ні разу не мав; побило мене, відколи служу вітчині. Відколи маємо конституцію, я орґанізував кожді вибори.

Бистрі очи Терепети доглянули, що горівка з розбитої бочки, хоч сильно розводнена, вже вдарила до голови одного виборця. Виборець вхопив за дишель вже назад поставленого воза і став його відвертати.

— Лише це! — крикнув Терепета.

— То знашого села віз, — відповів виборець. — Чого далі їхати, коли горівки вже нема?

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЩАСЛИВЕ ЖИТТЯ.

Відїжджаючи на вакації в Европу, член найвищого суду Злучених Держав, суддя Джеймс Кларк МекРейнолдс, розговорився з газетярами про ріжну всячину. Питалися газетярі балакучого судді, чому він завдячує свій веселий настрій, і суддя відповів, що товариству жінок.

Це здивувало газетярів. Як то? Жінкам завдячує щастя, а не оженився?

Якраз тому, відповів суддя. Жінки розвеселюють життя, але треба дивитися, щоб яка жінка не била чоловіка по голові, не псувала йому здоровля й не заколочувала йому спокою...

Чи суддя думав, що це правило для всіх?

„ВЕСЕЛИЙ ЧАС".

Американський письменник Джеймс Т. Фарел у своїм оповіданні під заголовком "A Hell of a Good Time" описує жонатого чоловіка, котрий справляє собі з товаришем забаву, бо його жінка виїхала з дому на кілька днів.

Виїжджаючи з дому, жінка вимусила на чоловіці, Джеку Рейлім, обіцянку, що він не буде стрічатися з тим пяницею Джовом О'Брайном. Як лиш жінка поїхала на залізницю, Джек негайно зателефонував до Джова, і Джов, старий удовець, негайно зголосився в Джека з фляшкою горівки. „Гей, Джов!" — кричав Джек — „ми будемо мати знамениту забаву до ясної холери!" І обидва обходили ріжні „спікізи" й обидва пили до безтями та виговорювали на жінку Джека і нахвалювалися себе досхочу, поки не лягли без памяти.

Виходило б, що пяний айриш, що стогнав під пантофлем своєї жінки, дивився на життя подекуди так, як суддя МекРейнолдс.

ЖІНОЧА ВИЩІСТЬ.

Д-р Роберт Милисен, директор так званої клініки вимови при університеті стейту Індіяни, виступав на річних зборах Американського Союзу Гикайлів, що відбулись оноді в місті Литл Рокс, у стейті Арканзо, з промовою, в котрій порівнював гикання в жінок і в чоловіків.

Лікар доказував, що жінки багато рідше занепадають на гикання, ніж чоловіки. Пояснив це умовою гнучкістю жінок. Мовляв, жінки загально уходять за людей, які зміняють легко свої погляди й постанови. Чоловіки вважають своїм обовязком держатись одної думки, навіть хоч вони в своїй душі цеї думки вже не признають правдивою. З цього, на думку д-ра Милисена, повстає в чоловіків душевне роздвоєння, котре в хвилині високого чуттєвого напруження проявляється тим, що тоді наче обі сторони людини пробують говорити рівночасно. Через те людина загикується. Це так, мовби двоє людей рівночасно пробували говорити крізь цей самий рот і тим самим язиком.

ЗАГИКУВАННЯ И НАЦІОНАЛЬНІСТЬ.

Д-р Милисен розсліджував питання: чи має який вплив національне походження на загикування, і переконався, що воно не має впливу на нахил до гикання. Себто, загикування залежить від інших чинників, а не від національного походження.

Зате він доглянув звязок між двомовністю й загикуванням. У домах, де діти вживають двох мов, ці діти проявляють часто нахил до загикування.

Він пояснив це тим, що вживання двох мов викликує в дитячім умі заколот.

У СТРАХА ВЕЛИКІ ОЧИ.

Найцікавішою обсервацією д-ра Милисена є мабуть спостереження, що властиво кожна людина загикується.

Ріжниця між звичайною людиною і гикалом у тому, що звичайна людина не завважує свого загикування, або, завваживши його, нічого собі з цього не робить, а справжній гикало, замітивши своє гикання, стає його дуже свідомим, і через свою журбу й страх за нього його ще погіршує.

Отже знову лікувати гикання треба будуванням відваги й довіря до себе.

ЖІНКИ ЯК ВІЗНИКИ.

Американський Автомобільний Союз взявся за розслід питання: хто керує краще автом: жінки чи чоловіки?

Автомобільний Союз узявся за розслід цього питання, не зважаючи на загально принятий погляд, що, мовляв, краще їздять жінки.

На основі розслідів Автомобільний Союз прийшов до переконання, що балачка, буцімто жінки їздять автами краще від чоловіків, це неправда. Він каже, що погляд про вищість жінок у цій справі виказують чоловіки, які думають, що обовязок лицарства супроти жінки вимагає признавати жінці всякі чесноти.

ВІД ЧОГО КРАЩІ ШОФЕРИ?

Автомобільний Союз не тільки подав вислід своїх розслідів, але розібрав, чому саме розумна людина приходить до такого переконання.

Автомобільний Союз переконався, що чоловіки мають звичайно кращий зір. Чоловіків не так легко осліпити сильним світлом. Чоловіки чують краще. Чоловіки краще збирають докупи свої думки, коли сидять за кермовим колесом авта. Чоловіки краще уставляють авто при хіднику.

Рівночасно Автомобільний Союз відкрив такі вищості в жінок: Жінки краще бачать кутами своїх очей (себто те, що діється з боку людини). Жінки відріжняють скорше барву сигнальових світел. Жінки звичайно їздять повільніше.

А крім цього чоловікам звичайно приказують, як їхати; а коли жінка їде, чоловік звичайно мовчить.

ПОДРУГА, ЧИ НАЙМИЧКА?

Під таким заголовком появилася стаття у львівському місячнику „Службовик", органі Союзу Українських Приватних Службовиків, присвяченім обороні професійних інтересів працівників українських установ. Стаття ця, підписана Лізою Круків, береться розбирати питання, що його підняла недавно в своїй промові пані Рузвелт, жінка президента Злучених Держав, коли вона звернулася до американського жіноцтва з закликом, щоб воно за працю в домашньому господарстві домагалося від чоловіків грошей на свої особисті потреби.

„Пані Рузвелтовій іде власне про те", каже український двотижневик „Жінка", щоб ті гроші, які чоловік дає жінці, котра не має ніякого позадомашнього зарібку, не вважались його „ласкою", але щоб вони були признані суспільством за винагороду, заслужену жінкою й належну їй".

Як видно з заголовка статті в „Службовику", авторка цеї статті якраз стоїть на становищі, що побирання від чоловіка грошей ставить жінку в становище служниці.

Коли признати жінці право домагатися заплати за домашню роботу ставить жінку в становище служниці, то в яке становище ставить її відмова їй права домагатися заплати? Чи не требаб тоді затитулувати статтю „Подруга, чи рабиня?"?

Степан Мусійчук.

ОДИН ЗА ВСІХ, ВСІ ЗА ОДНОГО

Утомлений в праці прийшов я до хати
І ліг спочивати десь коло півночі,
І довго, предовго не міг я заспати,
Бо привиди дивні лізли перед очі.
Думки за думками снувалися в умі,
Якісь дивні лиця людей я все бачив,
Людей цих, що в праці для них я в утомі
Так гірко працюю, що світу не бачу.
Всі лиця людей цих такі якісь грізні,
Такі нежичливі, лукаві, невдячні;
Їх очі похмурі, злобні і злісні,
Їх зморщені чола гнівні все і мрячні.
Хоч би ти їм вирвав і серце із груди,
Хоч би їм поставив і голову свою,
Вони не оцінять твоїх усіх трудів
Та ще і сміються собі над тобою.
Самі вони з праці фізичної ситі,
У них власні хати і авта й „бизнеси",
А з тебе глузують, що ти „в пани шитий",
Що даром хліб їси, на гроші лиш ласий.
Байдуже, чи їв ти, чи дужий, чи хорий,
Чи діти у тебе не плачуть голодні;
Ці люди лиш знають тебе, як здоровий,
Як з праці твоєї вони ситі й повні.
Всі діла найкращі, хоч як їх багато,
Їх люди забудуть, для них це нічого,
За малу помилку будуть дорікати
Й кидати лайками на тебе слабого.
Обмовлять, лоточать тебе до живого,
Оббрешуть, збезчестять у кожній годині,
А далі: проженуть як зайду якого,
Без цента проженуть, без хати родині.
Дарма, що людей цих навчив ти, як жити,
Показував шлях їм, щоби не блудили,
Дарма, що дітей їх учив ти й молитви,
Учив ти, як чесно у світі цім жити.
Дарма, що людей цих навчив ти любити,
Щоби їх зробити культурним народом,
Вони тебе марно зженуть з цього світа,
Оцінять тоді аж, як вкриєшся гробом.
За плату мізерну, що кинуть як псові,
Тобі дорікають і випоминають;
Хоч ти їси тільки сухий хліб, без соли,
То й той тобі з рота вони видирають.
Чиж можна цим людям вже довше служити?
Чи можна давати знання їм і сили?
Ох, краще від них геть під землею скритись,
Сховатися краще, хоч би до могили.
Ох, краще йти в найми у світ, до чужого,
Ніхто не обмовить, ніхто не побачить,
Як ти будеш їсти шмат хліба сухого,
Як ти у неділі нераз і поплачеш.
Хоч не будуть за ту страву дорікати,
Що даром „неробу" (тебеб то) годують,
Ох, Боже! Як гірко в своїх працювати,
Праціж так багато вони потребують!
Їм треба служити, бож це рідні люди,
Їх слави і чести треба боронити.
Та щож тобі з цього, яка користь буде?
Хіба що по смерті тебе муть любити?
За щож боронити їх чести і слави,
Як сам ти в неславі у них пропадаєш?
За щож їм давати щоденної страви,
Як сам серед них ти голодний вмираєш?
Так думка в утомі в ночі говорила,
Аж сон склеїв очі і ніч все обняла,
Аж ранная зоря знову засвітила,
Нова доба праці важкої настала.
Устав я. В турботах й журбі годі спати,
Знов треба думати за себе й про других,
Та думку до думки не годен зібрати.
Піду самотою, відійде скорб-туга.
Іду я. Раненько у ліс йду з росою,
Думки розбираю, що в ніч так верзлися.
Дивлюся. Пташатко тут перед мною
Упало на стежку й не може взнестися.
Забув я про думи, нарікання й скуки,
Що всю ніч і ока не дали стулити;
Узяв я маленьке пташатко у руки,
Щоби на галузку у корчик пустити.
Сміюся, говорю, пещу пташенятко
І тішуся ним я. Чого? — Сам не знаю!
Аж тут старі птахи скричали так жалко
І над головою моєю літають.
Це батько і ненька пташаток маленьких,
Це рідні дітей цих прийшли боронити,
Бо взріли, що ворог підкрався тяженький,
Щоб діточкам-пташкам не дати прожити.
Так плачуть пташата, ридають що-сила,
Хотять рятувати пташатко-дитину;
Усю свою зброю, маленькі крила
Вони розпустили на бій до загину.
І я налякався — не сили пташини,
А крику і зойку, відваги такої.
Бо хоч і маленькі отсі тварини,
То в них власна воля посвяти святої.
Пустив я пташатко маленьке в травицю
Й зраділи пташата: і батько і мати,
А в мене зо стиду спаленіли лиця,
За бравість й посвяту малого пташати.
Бо в пташки малої є труд і завзяття,
Посвята за рід свій, за рідні діти;
А ми чейже люди. Чомуж нам боятись
Для інших трудитись, боротись й терпіти?
А в нас же є діти, є їх міліони,
Що гинуть, страждають у ворога ката,
Чомуж усіх разом ми їх не бороним?
Чомуж боїмося за них зброю взяти?
Чомуж нам цуратись народу свойого
Тоді, коли він ще несвідомий, темний?
Чомуж утікати і критись від нього,
За це, що невдячний він, злобний, нечемний?
Чомуж не обстати в його обороні,
І зброю й знання всі і труди і сили
Не дати за нього, ще поки ми годні,
Ще поки не ляжем колись у могили?
Невдячний наш нарід. То щож нам робити?
Цеж й ми до народу належимо того!
Одні ми за одних повинні терпіти,
Один за всіх інших, а всі за одного!
Коли й Божий пташок пташатка маленьки
Боронить від злого, кричить, сталить крила,
Й нам треба трудитись, хоч й в нужді гіренький,
Щоб лиш Україна соборна ожила!

ДИСЦИПЛІНА

Приємно дивитися в кіні або, в ілюстрованих часописах, як стрункими рядами маширують спортовці, шкільна молодь, „соколи", чи молоді італійські фашисти, пластуни чи якась ремісниче молодь. В струнких рядах, у піднесених головах відчуваємо силу і єдність.

А вже хто має нагоду бачити за кордоном спільні вправи „сокола" чи якогось подібного товариства, той напевно не забуде того ніколи. Вражає там не тільки фізична сила і справність, але в першій мірі посвях, з яким виконують усі накази. Мимоволі підрахоовуємо, скільки треба було часу, головно дисципліни, щоб дійти до такої досконалости.

Довелось мені бачити такий сокільський здвиг у Празі в 1932. р. Був то здвиг міжнародного сокільства; були на ньому й наші українські еміґранти.

Не кажу вже, що сама організація цілої тієї імпрези викликала подив і пошану, не кажу й про ті прекрасні зорові враження, які давали найвищу насолоду глядачеві чи то в часі походу, чи в часі окремих вправ. Найсильніше і незабутнє враження на ціле життя зробила на мене ота дисципліна тисяч вправляючих, а вже найбільше дисципліна малих соколят. Коли виступила на площу дітвора мов кольоровий мачок, здавалося, що нема такої сили, яка утримала б те дитяче море в порядку і що ось-ось заломляться ряди, змішається вся та маса у барвисту, але безладну юрбу і праця провідників пропаде марно. Одначе діти й далі в незмінному порядку виконували накази провідника та провідниці, що з високого містка то прапорцями то через гучномовки керували вправами, а коли одна мала кокетка струснула пісок, що підчас вправ чіпився суконки, а друга хотіла її наслідувати, відразу з містка залунав докірливий голос і діти знову завмерли у приписаних позах. Але ось знову якогось хлопчика занадто розпекло сонце і він звалився зімлілий та за хвильку почали мліти й інші діти. Санітети скоро і вправно забирали помлілих та виносили їх із площі, але матері та батьки, тети і бабусі, що були серед публики, не зчиняли лементу, і хоч може й сильно хвилювались, не нарушували порядку та не зчинювали серед публики метушні і паніки.

Приводжу як приклад вправи цих найменших, бо тут саме можна було найбільше надіятися ріжних несподіванок. Одначе їх не було. Про вправи дорослу та старшої молоді вже й не кажу, бо було це щось таке гідне подиву, що його й описати годі.

Ці картини виринають мені часто перед очима, коли дивлюся на ріжні наші національні свята. Пригадались вони мені недавно й на одному зі свят, де головними учасниками були шкільні діти. Гарне було свято, мальовниче, але... Не давало воно враження сили, єдности і дисципліни. Стаючи до вправ, діти оглядались на всі сторони. Підчас вправ і в перервах також слідна була неувага дітей. До того ще й батьки та інша родина кивали до дітей та звертали на себе увагу дітвори, що йшла в поході та й оглядалася на всі боки. Погана заздрість заворушилася в душі. Стало досадно, не так на дітей, як на родичів, а в першій мірі на матерей. Адже виховуємо нашу майбутність — молодь. Моє огірчення мало глибше коріння. Стало мені зрозуміле, в чому криється наша слабість і причини наших невдач. Нарід, що не має глибоко закоріненої вже змалку дисципліни, не багато осягне.

Наші матері, що усвідомлюють собі свою відповідальність, повинні звернути увагу більше на виплекання дисципліни у своїх дітей. Материнська любов, яка не дбає про майбутнє дитини, це любов егоїстична, звіринна. Нездисциплінована дитина буде в житті дуже важко відчувати кожний примус (а його в житті більше, як чогонебудь іншого), який буде для неї правдивим терпінням. Колиж мати часом і з болем серця (бо мамі тяжко робити прикрість дитині) від малечку вчитиме дитину слухняности, скористає з того й дитина й нарід. Бо виграє тільки той, хто вміє і давати накази і їх виконувати. — („Діло").

Х. К.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БАЛТІМОР, МД.

Для Народнього Дому у Вишнівчику, пов. Підгайці.

Комітет збирання жертв на Народній Дім у Вишнівчику, що його завязали українські громадяни з Балтіморі, подає отсим звіт зо своєї праці.

На відозву з рідного села та на наш поклик, що у своїм часі був проголошений у „Свободі", відгукнулись односельчани з інших місцевостей, а саме: пані Магдалина Старжинська з Дітройт і пані Марія Кісіль з Мікізпорт, Па., що перевели у себе збірку, з якої звіт поданий понижче.

Для кращої евіденції ми подаємо ще раз деяких жертводавців, хоч вони вже були раз проголошені.

Збірка з Балтімор: Йосиф і Теодора Семенків $50; Теодор і Анна Чорній $10; Петро і Антонина Семенків $10; по $5: Магдалина Семенків, Василь Захарків, П. Миськів, Текля Ячник; П. Біленький $3; по $2: Й. Любунець, Т. Микула, М. Шулька; по $1: Марія Байда, Ева Білобран, П. Мармаш, Й. Фаль, І. Геверa, Г. Іванович, О. Захарків, Т. Кащак, М. Боднар, М. Криж, П. Боднар, А. Пельц; І. Шведа (з Вілмінгтон), Олександра Іванович 50 ц. Разом $113.50.

Збірка в Дітройті: Павло і Магдалина Старжинські $15; по $5: Е. Коєтів, І. Чайківський, Й. Клодницький, М. Якимів, Юстина Горішна; по $2: М. Машталер, Д. Гох, П. Ганиш, С. Онищук, С. Каюків, Юлія Галида, Я. Бойків, І. Клим, Т. Гащин, П. Войтович; по $1: Т. Качоровський, Тетяна Солодка, Т. Солодкий, М. Попик, Д. Шалапай, М. Тиро, Г. Солодкий, І. Заблоцький, Й. Морозовський, Л. Білик, М. Кулинич, І. Крупка, М. Петрук, І. Костюк, А. Холевка, А. Прибила, І. Мудрак, П. Войтович, Катерина Бабак, М. Мартин, П. Кузик, А. Кобасевич, М. Кривіцький, М. Геник, І. Кунька, І. Кульчицький, М. Чорній, Д. Васько, В. Ничай, Й. Процюк, М. Мудрий, Г. Васько, Й. Попельницький, М. Солодкий, А. Патра, Катерина Нагірняк, В. Туркевич, С. Геник, М. Джумага, С. Шумляк, С. Біда, К. Поповецький, І. Гайдук, М. Добош, І. Татарин, Т. Ломака, П. Єрис, А. Ковалевич, Д. Войтишин, І. Іванчук, М. Федюк, Р. Романів, П. Мелінич, В. Пиндик, А. Янек, В. Холявий, Анна Кривіцька, М. Кушнір, К. Орлянський, О. Курочка, В. Дідик, А. Пшеничний, М. Хринівський, І. Курчак, П. Колодиш, С. Левчук, С. Ткачук, М. Бабій, М. Чубка, Т. Скач, М. Миськів, М. Горен, Т. Данилишин, Ю. Гринчук, Я. Прихідко, І. Комос, Д. Динос, Варвара Шеремета, М. Гайовський, І. Марко, Т. Сенчук, Р. Семків, О. Джавала, П. Димйон, О. Шпик, М. Когут, М. Сосновський, Й. Прихідко, Т. Гулик, Г. Рижий, М. Годованець, А. Франкович, Я. Гумен, Т. Басько, С. Зола, І. Зароні, В. Судомир, О. Шіндак, В. Лис, Г. Пасяк; по 50 ц.: М. Муж, П. Кравчишин, П. Сеньків, М. Марків, В. Кушнір, М. Стахів, Анна Зенюк, Марія Владика, В. Байор, В. Гуменюк; по 25 ц.: І. Грицько, О. Скікун, М. Скікун, Й Смілка, П. Прокопович, І. Чишляк, К. Ячишин, Г. Кравчишин, О. Шипа, Д. Ковальчук, Ю. Цембринський, В. Будорович, В. Хлопан, Т. Рудій, Г. Шило. Дрібними 25 ц. Разом з Дітройт, Міш., $151.50.

Збірка з Мікізпорт, Па.: Теодор Кісіль, Марія Кісіль по $25; Антонина Кісіль (замужня Салак), Софія Кісіль, С. Захарків по $5; В. Вислоцький $2.50; В. Кочкодан $2; о. І. Теодорович, С. Салак, Марія Сенько, Текля Насторович, Михайлина Валігура, М. Гайдук, Анна Гатва, С. Лабойко, Д. Печар, І. Маршалик, Г. Воніцький, М. Ганяк, І. Михалевич, М. Куць, К. Гайдук по $1; М. Лабуш, А. Мишкович, І. Романишин, О. Лесняк, В. Савкович, І. Пішко, К. Бохенко, А. Яблонський, Марта Бойко, Т. Боядович по 50 ц.; Юлія Нестор, Анатасія Гайдук по 30 ц.; Н. Кудлик, М. Чермак, Г. Солян, Анна Гайдук, Софія Валес по 25 ц. Разом $91.85.

Разом усеї збірки на Народній Дім у Вишнівчику, пов. Підгайці, було $356.85, які то гроші в порозумінню з крайовим комітетом тутешній комітет переслав у такий спосіб: гром. Степан Копитар із села Вишнівчик був винен гроші своїй сестрінці, що є в Америці. З огляду на утруднений вивіз грошей з Польщі він зобовязався виплатити ці гроші управі Народнього Дому, а тутешній комітет виплатив відповідну суму тут в Америці його сестрінці. Комітет Народнього Дому у Вишнівчику потвердив відбір суми $356.85.

Збірками занималися: в Балтіморі підписаний комітет, у Дітройті пані М. Старжинська, в Мікізпорті Марія Кісіль і Текля Настарович. Комітет складає всім жертводавцям та всім тим, що докладали труду до збірок, щиру подяку.

ЗА КОМІТЕТ:

Йосиф Семенків, предс.;
Петро Семенків, кас.;
Анна Чорній, секретарка.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

WPA ПОМАГАЄ СПИСУВАТИ ЗЕМЕЛЬНИЙ ІНВЕНТАР

Перший раз в історії американського хліборобства по цілім краю списано інвентар земельних засобів.

Вчені агрикультурного пробного осередку стейту Ню Джерзі, в Ню Бронсвик, з допомогою членів статистичного відділу WPA, як теж інжинірів і дослідувачів, а під проводом д-ра Джекоба Г. Ліпмана, голови стейтової дивізії земель та плодів, списали інвентар. З того наглядно видно, що треба вважнішого береження великих, хоч необмежених земельних запасів.

Це відкриття має особливу вагу зогляду на загальне пустощення землі, відоме вже від ряду літ як хліборобам так і земельним знавцям. Через несвідомість або брак фондів земельні запаси марнуються зогляду на надуживання землі, нищення лісів та з браку відповідних охоронних мір.

Найважніший факт, який виказано у звіті, є те, що в майже всіх сорок вісім стейтах зникають кожного року міліони тон земельного родоплоду.

Це ще не значить, що в тій справі нічого не робиться. Спис виказує, що міліони тон землеплодів повертаються назад у землю, але витягнена скількість перевищає ті міліони тон, які повертається. Цю ріжницю, за заявою д-ра Ліпмана та його співробітників, треба постійно зменшувати, якщо Америка має задержати своє місце серед великих хліборобських країв світу.

Та числа не помиляються. Шість складників землі, необхідних для споживчих засобів, є: нітер, фосфор, поташ, кальцій, магнезія та сірка. Обчислено, що загальні річні втрати кожного з тих первнів через збір плодів, управу ріллі, випас та повені далеко перевищають річні придбання, роблені через гноєння, намул, дощі, наводнення, посіви та осад нітру. Повний спис інвентара виказує, що американські землі, за умірковим обчисленням, тратять річно по 6,500 тисяч тон нітру, три міліони тон фосфору, 45 міліонів тон поташу, 55 міліонів тон кальція, 20,500 тисяч тон магнезії і 2 міліони тон сірки.

„Згадані втрати плоду", каже д-р Ліпман у вступнім рапорті про інвентар, „є такого характеру, що вказує на конечне принятя мір, котрі моглиб запевнити певну охорону та зменшилиб висихання землеплодів. Змінені способи заряду землею, де були би включені відповідні приписи про зменшування втрат через ужиток та вимул, становилиб головні охоронні міри".

Накривання плодів, осад нітру, відповідне гноєння та регуляція вод, за словами д-ра Ліпмана, це конечні міри.

„Такі зміни системи заряду землею та плодами," той рапорт закінчує, „майже вповні, коли не цілковито, дозволять на виключення річного недобору запасів земельного нітру".

Рапорт, котрий названо „Списом інвентара і білянсовою стороною землеплодів Злучених Держав", спирається на студіях, спробах та дослідах, котрі роками робив д-р Ліпман враз зо своїми співробітниками. Збирання відомостей почала CWA, потім продовжала ERA, а остаточно викінчив проект WPA у червні 1936 року. WPA видала на ті праці $28,248.

Висліди тих досліджувань будуть зясовані у чотирьох наукових розвідках на ту тему, зладжених д-ром Ліпманом, а видасть їх Агрикультурний Пробний Осередок стейту Ню Джерзі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(89)

Коли Тарзан повернувся, щоб відійти в напрямі „затраченої столиці", Раґлян закричав: „Стрівайте, я піду з вами. Це не гарно пускати вас самого". Тарзан постояв хвилину і відповів: „Я не потребую вашої помочі". З тими словами він обернувсь і пішов. Тарзан недовіряв Раґлянові і хоч не мав на це ніяких очевидних причин, ненавидів його.

По кількох хвилинах він був знов на тому місці, де вони знайшли Дарнота. Тарзан станув над тунелем і почав уважно вслухуватися. Здавалося, що в тунелі мертва тишина. Він уже готовився поволі спускатися в тунель, коли нагло роздався звідтам якийсь голос. Тарзан відразу спинивсь і почав далі надслухувати тих загадочних звуків.

Тимчасом Раґлян продовжав свою підступну гру. В першій мірі він почав заприязнюватися з наївним Джорджом. Звертаючись до нього, він заговорив приязним тоном: „Гей, Джордже, а дай но мені свою стрільбу. Я піду, може що сполюю". Не підозріваючи нічого, Джордж дав йому свою стрільбу. Раґлян узяв її в руки і почав до неї приглядатися.

Джордж тимчасом папляв: „Ех, як би вам вдалося сполювати дику свиню. Поправді сказати, я вже давно не їв доброї печені. На саму згадку про це слинка тече". „Хто зна", відповів Раґлян, „може мені справді вдасться сполювати дика". З тими словами він скоро побіг у напрямі підземного входу, в якому надіявся здибати Тарзана.